

Vertrouwen is
onbetaalbaar

31 dec - '08
Hoeveel is vertrouwen waard?

Regeringen dachten aan miljarden euro's en dollars genoeg te hebben. De prijs liep snel op van tientallen naar vele honderden miljarden. Met steeds forse geldinjecties moesten banken en beleggers er weer vertrouwen in krijgen. Het bankverkeer zou weer op gang komen en de aandelen zouden weer in waarde stijgen.

Het werkte niet. Vertrouwen bleek niet te koop.

Wat voor het geldverkeer en de economie geldt, geldt voor de hele samenleving. Zonder vertrouwen gaat het niet.

Het ritselt in Nederland van de regels, de voorschriften, de ge- en verboden. Elke regering verklaart bij haar aantreden de oorlog aan de regelzucht en de bureaucratie. Het mes zal er in!

Het blijft altijd bij een schone belofte. In de praktijk blijkt er te weinig vertrouwen om zo maar regels te schrappen. We zijn er kennelijk niet helemaal gerust op dat de ander zich wel redelijk zal blijven gedragen als het niet nadrukkelijk is voorgeschreven. Regelzucht is gestold wantrouwen.

Een moderne samenleving kan niet zonder een stelsel van regels en afspraken maar nog minder zonder vertrouwen. Een kwestie van beschaving. In primitieve gemeenschappen zorgden buitenmenselijke krachten voor de nodige ordening. Gezagdragers zoals priesters, tovenaars en vorsten ontleenden hun macht aan iets hogers, onbereikbaar voor gewone stervelingen.

Nu heerst het besef dat we allemaal gewone stervelingen zijn en iedereen min of meer dezelfde aanspraak op de macht heeft. Dat heet democratie. Maar als iedereen zijn aanspraak volledig wil laten gelden wordt het een bende, een permanente strijd van ieder tegen ieder. De wet ordent.

Iedereen moet een beetje inschikken en rekent er op dat de ander dat ook wel zal doen. Zo ongeveer hadden de vaders van de Franse revolutie het voor ogen: vrijheid, gelijkheid en broederschap.

Het is sindsdien vele malen misgegaan en we kunnen er ook nu niet helemaal gerust op zijn. Als er geen vertrouwen is, werkt dat hele mooie ideaal van een 'sociaal contract', waarbij iedereen wat inschikt, niet meer. Dan ontstaat een samenleving op basis van wantrouwen. Iedereen probeert iedereen in regels vast te zetten en iedereen controleert iedereen voortdurend. Een rotsamenleving die niemand kan willen. De overheid

Echt, vertrouwen is onbetaalbaar, ook buiten de wereld van het grote geld.

M.

Dictatuur 19 april
Nederland, 2008

Leeuwarder Courant
Het is geen fraai beeld dat enkele hoge colleges van Staat deze maand hebben geschetst van de overheid, het parlement en de regering. De Nationale Ombudsman en de Raad van State pakten hard uit naar het gesloten, technocratisch en bureaucratisch systeem, waarop de burger zich tot toenemende frustratie telkens weer stukloopt.

Ombudsman Alex Brenninkmeijer signaleert een verharding van de overheid tegenover de burgers. De overheid is niet alleen hard, maar ook hardleers. Zij heeft een veel te negatieve kijk op het volk, waarvan 98 procent in zijn ogen gewoon deugt. Behandel hen daar dan ook naar en stel je als overheid niet zo hufterig op, is de hartenkreet die hem algehele verontwaardiging in het Haagse opleverde.

Herman Tjeenk Willink als vice-voorzitter van de Raad van State 'onderkoning' van Nederland, staat ver boven welke vorm van kritiek dan ook. Zijn woorden komen elk jaar weer als mokerslagen aan in Den Haag. Zo ver als deze keer is hij nog niet gegaan: de politiek tegenwoordigt de burgers niet meer, er gaapt een zodanig grote kloof tussen bestuurders en bestuurden dat de democratische rechtsstaat zelf in groot gevaar is.

Den Haag is een booreiland dat zich nog bedient van een ingewikkeld grijs circuit van adviesorganen en koepelorganisaties, maar dat het contact met de man in de straat al lang kwijt is geraakt. Het vertrouwen in de huidige regering is naar een historisch dieptepunt van 13 procent gezakt. Volgens de Groningse filosoof Frank Ankersmit leven we in een soort dictatuur van de onmacht. Terwijl Den Haag van het ene incident naar het andere holt en zich koestert in haar eigen werkelijkheid, blijven de grote kwesties - kernenergie, Irak, hypotheekrenteaftrek - vanwege de lieve vrede in de coalitie buiten schot.

Dat daardoor de legitimiteit van de rechtsstaat in het gedrang komt, het populisme wortel schiet en de polarisatie uit de hand dreigt te lopen, wordt op de koop toe genomen. Waar hebben we dit eerder gezien? Precies! Rij Paars 2. Daar liep het slecht mee af en de geschiedenis lijkt zich voor Balkenende 4 te gaan herhalen.

Toen zat alleen Pim Fortuijn op het vinkentouw, nu een heus drietal: Jan Marijnissen van de SP op links en Geert Wilders en Rita Verdonk op rechts. Tenzij de traditionele politiek snel inziet dat het volk weer naar behoren vertegenwoordigd wenst te worden, nemen de populistenstraks het heft in handen.

NB.1.

Inderdaad, vertrouwen is onbetaalbaar; zonder vertrouwen is het land niet te besturen.

Het wantrouwen is sindsdien nog sterk toegenomen. De regeldruk is veel groter geworden, omdat de neoliberale politiek de door hen geprivatiseerde bedrijven daarmee 'in de hand moet houden', c.q. de indruk moet wekken, dat er nog iets democratisch 'gestuurd' wordt. In werkelijkheid hebben de burgers geen enkele wezenlijke invloed/macht meer op deze gang van zaken.

Natuurlijk is het vertrouwen van de burgers in de politiek gedaald, nu de Regering alle macht feitelijk heeft overgedragen aan private bedrijven en zij dus 'buitenspel' zijn gezet.

NB.2.

In 2008 werd dus al door onder meer de Ombudsman en de Raad van State openlijk gesproken over de feitelijke dictatuur, die toen al zichtbaar en voelbaar was.

Nu, in 2018 is deze feitelijke dictatuur nog sterk toegenomen en begint ons land steeds meer trekken van een politiestaat te krijgen. Nu is het zelfs de Staatscommissie Parlementair Stelsel van de VVD-er, Johan Remkes, die waarschuwt, dat er snel iets moet veranderen, omdat anders de 'gele hesjes' de straat op gaan en de "populisten" het heft in handen gaan nemen.